

Valtiovarainvaliokunnan Työ- ja elinkeinojaosto 13.05.2026 klo 08.30 / VNS 3/2026 vp /
Asiantuntijapyyntö

JTS-KAUDEN 2027–2030 TUOTTAVUUS- JA TOIMINTAMENOSÄÄSTÖ- JEN TILANNE

Kysymys: Millaisen prosessin kautta säästöt kohdennetaan eri virastojen momenteille?

Hallinnon säästöt, siltä osin kuin niitä ei ole kohdennettu jo valmiiksi hallituksen päättäminä valtiovarainministeriön puolesta, on ministeriössä kohdennettu alustavasti virastojen ja laitosten momenteille toimintamenomäärärahamenttien suhteessa.

Lopullista jyvitystä on kuitenkin täsmennetty huomioimalla viraston taloudellinen ja toiminnallinen tilanne (esim. EU:sta tulevat uusien tehtävien edellyttämät resurssitarpeet ja edelliseltä vuodelta siirtyvän toimintamenomäärärahan osuus), keventämällä hankalimmassa taloudellisessa asemassa oleville virastoille jyvitetävää säästöosuutta.

Kysymys: Miten tehtäviä priorisoidaan ja hallinnonalan virastojen toimintaa ja kulurakennetta käydään läpi?

Ministeriö edellytti hallinnonalan virastoja ja laitoksia laatimaan suunnitelman säästöjen toimeenpanosta syksyllä 2024, mitkä sitten käsiteltiin myös ministeriön johtoryhmissä.

Hallinnonalan vuosittaiseen tulossuunnitteluohjeistukseen on sisällytetty ohjeistusta säästöjen huomioimisesta ja toimeenpanosta virastojen ja laitosten toiminnan ja talouden suunnittelussa. Säästöjen edellyttämien toimien suunnittelu, niitä koskevat päätökset ja toimeenpano ovat kuitenkin selkeästi virastojen ja laitosten toimivan johdon vastuulla. Ministeriö ei siten puutu viraston säästöjä koskeviin toimeenpanolinjauksiin muutoin kuin ohjeistamalla säästötaavoitteissa ja säädösperusteissa pysymisestä.

Ministeriön ja viraston/laitoksen välisissä tulosohejaustapaamisissa läpikäydään hallitusohjelman ja hallinnonalan strategiaan perustuvien tavoitteiden saavuttamisen tilanne sekä resurssitilanne. Viime vuosina tuottavuustavoitteet ovat edellyttäneet entistä aktiivisemmin keskusteluja myös toimintojen priorisoinnista ja siitä, mitä ei-lakisääteisiä tehtäviä voitaisiin jättää tekemättä. Virastoissa ja laitoksissa on tästä syystä toteutettu ydintoimintoanalyysyjä, joiden pohjalta virastojen ja laitosten johto on suunnannut toimintaa.

Virastojen ja laitosten toiminnan erilaisuudesta johtuen lähtökohdat säästöjen toteuttamiseen vaihtelevat. Maksullista suoritetoimintaa toteuttavalla virastolla säästöjen toimeenpano ei ole yhtä haasteellista kuin pelkästään budjettirahoituksen varassa toimivalla virastolla. Lisäksi joillekin virastoille kohdentuu enemmän uusia EU-lähtöisiä valvonta- yms. tehtäviä hoidettavaksi, joihin resurssisäyksiä ei ole onnistuttu saamaan.

Ensivaiheessa säästöjen toimeenpanossa on lähdetty liikkeelle toiminnan kulu- rakenteen läpikäymisestä. Virastot ja laitokset ovat hyödyntäneet eläköitymistä henkilöstökulujen vähentämisessä samoin määräaikaissuukien täyttämättä jättämisellä.

Säästöjen kohteena ovat olleet myös muut kuluerät kuten matkustus-, ulkopuolisten palvelujen ostot, toimitila- ja laitekulut. Mikäli kuluvähennysten kautta ei ole saavutettu riittäviä säästöjä on läpikäyty eräissä virastoissa ja laitoksissa myös vähentävät YT-menettelyt.

Kysymys: Millaisin keinoin tuottavuutta pyritään parantamaan?

Tuottavuustoimina on priorisoitu tehtäviä, sisältäen tarkastelun siitä, mitä voidaan jättää tekemättä. Samoin toimintojen digitalisointi tuottavuustoimina on lisääntynyt esimerkiksi siten, että haku- tai erinäiset ilmoitusprosessit on toteutettu muun maussa elinkeinotoiminnan asiakkaille netissä digitaalisina palveluprosesseina. Hallinnonalan sisällä on tarkasteltu myös mahdollisuuksia keskitää eräitä virastojen ja laitosten käyttämiä sovellustoteutuksia ja hankkia niitä siten myös keskitetymin.

Virastot ja laitokset ovat viimeisen parin vuoden ja erityisesti kuluneen vuoden aikana ottaneet käyttöön tekoälyn suomia mahdollisuuksia. Tekoälyavusteisissa tehtävissä ja prosesseissa läpimeno- ja käsittelyajat ovat nopeutuneet ja mahdollistaneet siten henkilöstöresurssien suuntaamisen vaativimpiin tehtäviin manuaalisen tehtävien sijaan. Tätä kehitystä tullaan jatkamaan ja siihen kytkeytyy vielä hyödynnettävää tuottavuuspotentiaalia.

Tuottavuustoimina on myös selkeytetty ja madallettu organisaatorakenteita.